

Az EU a könyvtárakban – könyvtárak az EU-ban

A Könyvtári Levelező/lap a Külügyminisztérium támogatásával új rovatot indít az Európai Unióval, Magyarország uniós csatlakozásával kapcsolatos információk terjesztése, a könyvtárak hathatósabb bevonása érdekében.

Reméljük, az új rovat felkelti olvasóink érdeklődését. Várjuk írásait, ötleteiket, javaslataikat. (A szerkesztőség)

A KÜLÜGYMINISZTERIUM KÖNYVTÁRI PROGRAMJA

A magyar kormány kommunikációs stratégiája Előzmények

Az Európai Unió – korábbi nevén Európai Közösségek – negyvenévi története során négy alkalommal bővült. Az ötödik kibővülésre 2004 körül kerülhet sor, amikor a kritériumoknak megfelelő közép- és kelet-európai országok, köztük hazánk is az Európai Unió teljes jogú tagja lehet.

Magyarország 1991. december 16-án írta alá Brüsszelben a társulási szerződést, amely az 1994. évi I. törvénnyel, mint Európai Megállapodás lépett hatályba.

Ugyancsak 1994-ben a magyar kormány az Európa Tanács esseni ülésén adta át az úgynevezett Esseni Memorandumot, amelyben alapvető fontosságú feladatként jelölte meg az ország integrálódását elősegítő nemzeti közvélemény-felkészítési stratégiát. Ezzel a társult országok körében Magyarország kezdeményezte elsőként a közvélemény koncepciózus felkészítését a csatlakozásra. A kormányzat a Külügyminisztériumot bízta meg a stratégia végrehajtásával.

1995-ben a lakosság euro-atlanti integrációs ismereti szintjének és érzelmi hozzáállásának felmérése érdekében készített közvéleménykutatást követően – szakértők bevonásával – elkészült *Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozását előkészítő kormányzati kommunikációs stratégiája*, amely hosszú távra meghatározta a csatlakozást megelőző teljes időszak tájékoztatói és felkészítési tevékenységét. Ezt a koncepciót az Európai Integrációs Tárcaközi Bizottság 1995. április 19-én jóváhagyta, végrehajtása pedig 1996. január 1-jével kezdődött meg.

A feladatoknak és eseményeknek egymástól függősége indokolta tette, hogy a felkészítési programot három, egymásra épülő szakaszra bontsák:

1) *A tájékoztatás szakasza:* Célja az ismeretek terjesztése, az objektív tájékoztatás az Európai Unióról és Magyarország integrációs törekvéseiről, felkészüléséről. Feladata a magyar állampolgárok európai uniós ismereteinek bővítése. Ez a periódus 1998. március 31-ével, a csatlakozási tárgyalások megkezdésével lezárult.

2) *A meggyőzés időszaka.* Célja, hogy az Európai Unióról már alapismeretekkel rendelkező polgárok önálló véleményt alakítsanak ki az európai közösségekhez tartozás perspektívájáról. Ez a szakasz elvileg a csatlakozási tárgyalások befejeződéséig tart, de gyakorlatilag átnyúlik a harmadik

3) s egyben utolsó, *mozgósítási* szakaszba is. Ekkor a cél az, hogy az ismeretekkel felvértezett, kialakult önálló véleménnyel rendelkezők ténylegesen vegyenek részt az Európai Unióhoz történő csatlakozás kérdésében rendezendő népszavazáson, s szavazatukkal járuljanak hozzá az integrálódás legitimitásához.

Magyarország taggá válásával a kommunikációs stratégia első nagy periódusa lezárul. Azonban a közeli múltban csatlakozott új EU-tagállamok példái azt mutatják, hogy a lakosság folyamatos tájékoztatása feladatként a csatlakozás után is fennmarad. Formája ugyan változik majd, legfontosabb célja, a közös ügyeink területén történő *tájékoztatás* azonban változatlan marad.

A kommunikációs stratégiának az ismeretterjesztésen túl szemléletmódot kell sugallnia: az állampolgár nem kívülálló, hanem aktív részese az integrációs folyamatoknak, amelyek konkrét, kézzel fogható hatással vannak mindennapi életére;

Mint hogy a kommunikációs stratégia célja és feladata a különböző társadalmi rétegeket megfelelő módon ellátni az integráció minden kérdésére kiterjedő információval, a konkrét véleményformáló célcsoportok – mint például a médiumok, az újságírók és a pedagógusok – részére kidolgozott programcsomagok mellett jelentős hangsúlyt kaptak a széles közvéleményt tájékoztató projektek, így az Európai Információs Pontok (EIP) hálózatának kiépítése, az Európa Napok, a megjelenés különféle kiállításokon, a civil szervezetek és nem utolsósorban az uniós ismereteket hordozó kiadványok támogatása, EU-ismeretterjesztő sorozat szerkesztése (pl. az *Engem is érint* füzetek), támogatása.

A könyvtári program

A már integrálódott tagországok stratégiai tapasztalatait is figyelembe véve, nem elhanyagolható a könyvtárak, különösen a vidéki közkönyvtári hálózat szerepvállalása a közvélemény felkészítésében.

Részben a kommunikációs stratégia több évi eredményeként, részben a fokozódó érdeklődés okán is, az elmúlt időszak folyamán különböző könyvtáraktól többirányú megkeresés és kezdeményezés érkezett a Külügyminisztériumba az integrációra vonatkozó publikációk, kiadvány-gyűjtemények beszerzésére, kialakítására, jelezve, hogy a könyvtárak felismerték az uniós ismeretanyag terjesztésének jelentőségét, s egyben azt is, hogy a könyvtárak hathatós segítséget tudnak és akarnak nyújtani.

A legtöbb esetben azonban – anyagi lehetőségek és kapcsolatok hiányában – e helyi kezdeményezések elszigetelődtek maradtak, elhaltak. Helyi jellegük miatt túlságosan decentralizáltak voltak, sok átfedéssel, összehangolatlanul úgy az állománygyarapítás, mint a szolgáltatás terén. Ugyanakkor nem elhanyagolható szempont a már kiépült, jól működő, az egész ország területét lefedő hálózat és a hozzá tartozó szellemi, szakmai, valamint infrastrukturális kapacitás, és nem utolsósorban az sem, hogy a *kommunikációs stratégia célja, de egyben uniós elvárás is, hogy az információnak kell elérnie az érdeklődőt, és nem fordítva.*

Mindezt figyelembe véve dolgoztuk ki a közvélemény felkészítésében jelentős szerepet vállaló közkönyvtárak részére a könyvtári projektet. A program célja, hogy az ország minden régiója megfelelő módon legyen ellátva olyan publikációkkal, könyvekkel és CD-ROM-okkal, amelyek általános és szakirányú ismereteket tartalmaznak az Európai Unióról, valamint Magyarország integrációjának lehetősége és várható körülményeiről, s hogy ezek az ismeretek mindenki számára könnyen hozzáférhetők legyenek.

A feladatterv kidolgozásakor prioritást az alábbi szempontok kaptak:

1. Tematikailag összehangolni és anyagilag támogatni az uniós tárgyú gyűjtemény kialakítását, illetve állománygyarapítását;
2. biztosítani a könyvtárosok képzését és továbbképzését,
3. összehangolni a hálózat tagjainak együttműködését egymással, az Európai Információs Pontokkal és a stratégia más területeivel;
4. biztosítani a szakmai konzultációt és koordinációt;

5. lehetővé tenni a dokumentumok népszerűsítését a hagyományos könyvtári tevékenységen túlmenően is;
6. széles nyilvánosságot biztosítani a projekt indulásának, működésének.

A program szakmai jellegéből következően első lépésként a Külügyminisztérium együttműködési megállapodást kötött az Országgyűlési Könyvtárral mint Magyarország uniós nyilvános letéti könyvtárával, tekintettel a szakmai előkészítés, lebonyolítás és működtetés szempontjaira.

Ezt követően, 2001. augusztus 24-én került sor a pályázat kiírására Magyarország harminc városi és községi közkönyvtára részére azzal a céllal, hogy a nyertes könyvtárak rendelkezzenek olyan dokumentumokkal és egyéb információhordozókkal, amelyek az adott település és a könyvtár vonzáskörzetének lakosságát eligazítják, információval segítik az Európai Unió alapvető kérdéseiről, a csatlakozás várható körülményeiről és egyben szakirányú ismereteket is tartalmaznak.

A pályázat feltételei: könyvtáranként 130 ezer forintos támogatásból uniós témájú gyűjtemény kialakítása, gyarapítása, terjesztése, különgyűjteményi kezelése, jól látható, elkülönített és figyelemfelkeltő elhelyezése, továbbá propagálása. Feltétel volt még a gyűjtemény egy személyi felelősének kijelölése és az ő részvétele a program keretében szervezett képzésen, az együttműködés az EIP-hálózattal, a társkönyvtárakkal és a Külügyminisztérium közvélemény-felkészítési programjának más rendezvényeivel.

A pályázatra 101 pályamű érkezett. Ez a vártnál nagyobb arányú túljelentkezés, a pályázatok magas színvonalára és az adott feltételeken túli vállalások előrejelzé-

Az alábbi 30 település közkönyvtára nyerte a Külügyminisztérium 2001. évi pályázatát:

Megye	Település	A könyvtár neve
1.	Budapest XVIII.	Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, XVIII. ker.
2.	Budapest XXIII.	Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, XXIII. ker.
3.	Bács-Kiskun	Petőfi Sándor Városi Könyvtár
4.	Bács-Kiskun	Kiskörös Városi Könyvtár
5.	Bács-Kiskun	Kiskunmajsa Városi Könyvtár
6.	Békés	Tiszakécske Városi Könyvtár
7.	Borsod-Abaúj-Zemplén	Déaványa Városi Könyvtár
8.	Borsod-Abaúj-Zemplén	Ózd Városi Könyvtár
9.	Borsod-Abaúj-Zemplén	Szerencs Városi Kulturális Központ és Könyvtár
10.	Csongrád	Tiszaújváros Derkovits Gyula Műv. Közp. és Városi Könyvtár
11.	Fejér	Makó József Attila Városi Könyvtár
12.	Győr-Moson-Sopron	Sárbogárd Madarász József Városi Könyvtár
13.	Győr-Moson-Sopron	Beled Nagyközségi Közművelődési és Iskolai Könyvtár
14.	Győr-Moson-Sopron	Csorna Martincsevics Károly Városi Könyvtár
15.	Hajdú-Bihar	Mosonmagyaróvár Huszár Gál Városi Könyvtár
16.	Jász-Nagykun-Szolnok	Derecske Városi Művelődési Központ és Könyvtár
17.	Jász-Nagykun-Szolnok	Jászapáti Városi Könyvtár
18.	Jász-Nagykun-Szolnok	Jászberény Városi Könyvtár és Információs Központ
19.	Jász-Nagykun-Szolnok	Jászfelsőszentgyörgy Községi Könyvtár
20.	Jász-Nagykun-Szolnok	Mezőtúr Móricz Zsigmond Könyvtár és Közösségi Ház
21.	Nógrád	Tiszafüred Városi Könyvtár
22.	Pest	Érsekudkert Mikszáth Kálmán Közműv. Intézet és Könyvtár
23.	Tolna	Érd Csuka Zoltán Városi Könyvtár
24.	Vas	Bonyhád Solymár Imre Városi Könyvtár
25.	Vas	Csepreg Petőfi Sándor Művelődési Ház és Könyvtár
26.	Vas	Kőszeg Chernel Kálmán Városi Könyvtár
27.	Veszprém	Vasvár Dr. Bendefy László Városi Könyvtár
28.	Veszprém	Bakonyzentkirály Községi Könyvtár
29.	Veszprém	Sümeg Simon István Városi Könyvtár
30.	Zala	Tapolca Városi Könyvtár
		Petőfi Sándor Emlékkönyvtár

se igazolta a program időszerűségét, valamint a téma iránt országosan megnövekedő igényeket.

A közkönyvtári projekt ünnepélyes megnyitására és a pályázat eredményhirdetésére 2001. november 6-án került sor az Országgyűlési Könyvtárban. A programot bevezető konferenciát *dr. Szájer József*, az Európai Integrációs Ügyek Bizottságának elnöke és *dr. Csejtei István*, a Külügyminisztérium főosztályvezetője nyitotta meg. Előadást tartott *Megyeriné Nagy Magdolna*, a Jászfelsőszentgyörgyi Községi Könyvtár vezetője és *Bánfalvi Lászlóné*, az Ózdi Városi Könyvtár vezetője. Nagyon színvonalas előadásukban mindketten beszámoltak településük helyi adottságairól, a korábban tapasztalt igényekről, arról, hogy miben látják a támogatás jelentőségét, miben várnak segítséget, hogyan képviselik el az együttműködést.

A rendezvényről az Országgyűlési Könyvtár és a Külügyminisztérium sajtóközleményt adott ki, a pályázati eredményekről és a konferenciáról mindkét intézmény honlapján olvashatnak az érdeklődők.

A könyvtárosképzésre az első alkalommal 2002. január 31-én és február 1-jén került sor Budapesten, az Agro Hotelben. A részvételt névre szóló emléklap igazolta.

A kétnapos tanfolyam előadásainak témája

- az integráció története,
- az EU intézményrendszere, annak reformja, különös tekintettel a Nizzai Szerződésre,
- a csatlakozási tárgyalások menete és aktuális helyzete,
- közösségi adatbázisok az interneten,
- valamint kommunikációs tréning volt.

A rendkívül jó hangulatú tanfolyam megítélésünk szerint nem csupán annyiban volt sikeres és hasznos, amennyiben a könyvtárak gyűjteményfelelősei a színvonalas tájékoztatás érdekében alaposabb információhoz juthattak Magyarország integrációjával kapcsolatban, hanem azért is, mert a kötetlen beszélgetések során számtalan jó ötlet merült fel a további munka még eredményesebbé tételére.

A bakonyi királyi könyvtár vezetője, *Reichné Bacsárdi Mária* féléves munkatervet dolgozott ki az információk terjesztésére. Tervei között szerepel például: uniós est az idősök klubjában, vetélkedő az általános iskolásoknak, előadás a művelődési házban, uniós rajzpályázat gyerekeknek a családi nap keretében, uniós stand a falunapokon.

Dévaványán, Érden, Budapesten a XVIII. kerületben, Kiskunmajsán, Gelsén és még számtalan településen a helyi és a megyei hírlapban cikkek jelentek meg a kialakított EU-s gyűjteményről, a makói városi könyvtár a www.konyvtar.mako.hu címen elérhető honlapján egy EU-val kapcsolatos linkgyűjteményt helyezett el. Jászfelsőszentgyörgyön Megyeriné Nagy Magdolna könyvtárvezető a Felsőszentgyörgyi Hírek című lapban rendszeresen tesz közzé apró, de figyelemfelkeltő információkat. Kiskőrösön a városi napokon uniós pavilont állít a könyvtár, Szerencsen vetélkedőket szerveznek a gimnazisták és a kollégisták részére. Mindezek csupán kiragadott példák a teljesség igénye nélkül, mert a könyvtári program-

ban részt vevő könyvtárak túlnyomó többsége hasonlóan felelős munkát végez.

A könyvtári program ebben az évben is folytatódik. Április végén jelenik meg a 2002-ik évi pályázat további harminc könyvtár részére a Kataliston, a Külügyminisztérium (www.kum.hu), az Országgyűlési Könyvtár (www.mkogy.hu) és a Pályázatfigyelő (www.pafi.hu) honlapján, de megkapja minden megyei könyvtár is, azzal a kéréssel, hogy belsejében információk megszerzésére keresztül értesítsék azokat a települési könyvtárakat, ahol nincs internetes hozzáférési lehetőség. (A pályázat szövegét megtalálják lapunk 35. oldalán is.) A pályázatok értékelésekor a bíráló bizottság az általános könyvtári tevékenységen túl vállalt feladatokat veszi elsősorban figyelembe, s az uniós hálózati körben azok a korábban pályázatot nyert könyvtárak kaphatják továbbra is folyamatosan a támogatást, ahol a vállalások meg is valósulnak.

A támogatás mértéke 2002-ben könyvtáranként egy évre kétszáz ezer forint az ez évi nyerteseknek, és százötvenezer forint a már hálózatba kapcsolódottaknak. Ez az összeg *kizárólag* uniós és integrációs témájú dokumentumokra fordítható! Ezen kívül – az elmúlt évhez hasonlóan – a Külügyminisztérium felajánlja a pályázat nyertesének az általa támogatott, illetve megjelölt kiadványok díjmentes hozzáférhetőségét. Az EU Delegáció is – lehetőségeinek keretein belül – felajánlja segítségét. Szakmai kérdésekben az Országgyűlési Könyvtár kereshető.

A cél az, hogy az ország minden régiójában hozzáférhető legyen a minden igényt kielégítő ismeretanyag azon elv alapján – mint azt már a cikk elején is említettük –, hogy ne a felhasználó keresse az információt, hanem az információ jusson el a felhasználóhoz, ezért nagyjelentőségű, hogy a könyvtárszakma bekapcsolódott a kormányzati kommunikációs stratégia felelősségteljes munkájába. (*Tormássy Zsuzsa*)

Minket is érint

Engem is érint – jelenti ki és szinte személyesen szólítja meg az érdeklődőt a Külügyminisztérium sokszínű és gazdag információs kiadványsorozata az Európai Unióról.

Amikor 2000 novemberében könyvtárunk adott otthont a *Regionalizmus Magyarországon, avagy emberközpontú tájékoztatás a mikrorégiókban* című konferenciának, már ott körvonalazódott ennek a közkönyvtári programnak, pályázatnak az igénye, szükségessége részünkről, könyvtárosok részéről, a Külügyminisztérium ott jelenlévő képviselői részéről pedig a fogadókészség, a szándék ennek a felkarolására.

Akkor nem hittem volna, hogy a téma engem is érint majd, hogy személyesen vázolhatom fel az ózdi Városi Könyvtár tevékenységének azon állomásait, melyek célja a mind szélesebb körű tájékoztatás és ismeretbővítés; hiszen az Európai Unióba való belépésünk küszöbén rendkívül fontos, hogy az egyes állampolgár a kellő információ birtokában tudjon dönteni az *igen* vagy *nem* kérdésében.

Mielőtt az elmúlt négy év alatt végzett munkánkról szólnék, röviden bemutom a települést, a könyvtárat, amelyet képviselek.

Ózd Borsod megye második legnagyobb városa. A több mint hétszázéves település életét, fejlődését sajátos földrajzi helyzete, valamint az elmúlt százötven évben a kohászat és a bányászat határozta meg. Mindezek visszavonulása a monokulturális ózdi ipari térségben súlyos válsághelyzetet idézett elő. Ismert az elmúlt tíz esztendő ózdi krízistörténete: az országos és a megyei átlagot meghaladó munkanélküliség, elvándorlás.

Ma a várost egyre gyakrabban nevezik az újrakezdés városának, hiszen a gyökeresen megváltozott feltételek miatt szükségszerűen egy olyan várospolitikai koncepciót kellett létrehozni, mely megteremtette a túlélés esélyeit. A gazdasági szerkezetváltás, a piacgazdaság helyi intézményeinek létrehozása, az infrastruktúra fejlesztése mellett létfontosságú szerepet kapott a város szellemi erőforrásainak erősítése, az oktatási, a közművelődési, a közgyűjteményi intézmények fejlesztése, a város megtartó erejének növelése.

A Városi Könyvtár ma több mint negyvenezer ózdi és közel harmincezer vonzáskörzetben élő lakos könyvtári ellátását biztosítja, helye és szerepe van a helyi és térségi információáramlásban. Otthonunk a város egyik legszebb, patinás épülete, közel kétezer négyzetméter hasznos könyvtári alapterülettel. Dokumentumállományunk több mint százezer egység, a regisztrált könyvtárlátogatók száma meghaladja a harmincezret évente. Nyolc éve folyik angol nyelvoktatás könyvtárunkban, és négy éve működik az öt gépből álló internet-terem.

A könyvtárhasználat hetven százalékban oktatáshoz kötött (az általános iskolásoktól a felsőoktatásban részt vevőkön keresztül az át- és továbbképzésben részt vállalóig).

Alapszolgáltatásunkon túl kiemelt feladatnak tekintjük:

- közhasznú információk nyújtását,
- a gyermekkönyvtári tevékenységet, hiszen a ma gyermekei lesznek a holnap olvasói,
- a helytörténeti könyvtári munkánkat, mely segít a város megtartó erejének növelésében,
- az oktatás támogatását – bármilyen szinten és szerkezetben.

Az elmúlt években jó kapcsolatot sikerült kiépítenünk a civil szféra képviselőivel, többek között azzal az *Órhegy Egyesülettel*, mely a régióban az európai uniós csatlakozás előkészítésének katalizátora.

Ezzel már el is érkeztem könyvtárunk Európai Unióhoz történő csatlakozásunkat elősegítő tevékenységének *eseménynapjára*, melyet pályázatunkban leírtunk.

1. 1998 tavaszán mint Kulturcentrum részt vállaltunk a térségi EURÓPA HÉT rendezvénysorozatban. A sokszínű rendezvények alkalmával sor került angol nyelvű játszóházra éppúgy, mint a *Ki tud többet az Európai Unióról* című, több fordulós általános iskolás csapatjátékra.

2. 1999 elején kezdtük el az európai uniós közgyűjtemény kialakítását, melyet célirányos szerve-

ményezéssel, a Külügyminisztérium, az Európai Unió Magyarországi Delegációja, valamint a helyi Órhegy Egyesület ajándék dokumentumaival töltöttünk fel úgy, hogy közben a könyvtári állományból mellrendeltük azokat a dokumentumokat, melyek a különféle igények kielégítése közben „idekiváncsoltak”, akár általános, akár szakirányú ismereteket biztosítanak.

3. 2000 októberében az *Összefogás a könyvtárakért* program keretében Koreny Ágnes, a magyarországi delegáció információs referensét láttuk vendégül a könyvtárosok szakmai napján.

4. 2000 novemberében helyszíne, s ezzel támogatója lehettünk a már jelzett konferenciának az emberközpon-
tú tájékoztatásról.

5. A 2001. év elején befejeztük a közgyűjtemény létrehozását, mely az olvasóteremben kapott helyet, ahol számítógép is rendelkezésre áll. A gyűjtemény felelőse egyik tájékoztató könyvtáros kolléganőm, akinek feladata igen sokrétű: az igényfelméréstől a gyarapítási javaslat-tételen át a személyes kapcsolattartásig, a kölcsönzésig terjed. A könyvtár aulájában külön területet biztosítottunk egy állandó kiállításnak, mely a különféle dokumentumok, kiadványok bemutatása mellett uniós szórólapok, propagandaanyagok elvitelét is lehetővé teszi.

6. Februárban hírt adtunk az európai uniós közgyűjteményről a helyi médiumokban, a Városi Televízióban és a helyi hetilapban éppúgy, mint az ózdi kulturális programjainkban.

7. Májusban támogattuk az Ifjúsági Európa Napok rendezvényét, segítve a középiskolások kutatómunkáját, mely az EU magyar sajtóban való megjelenését vizsgálta.

8. Júniusban az ünnepi könyvhét és az ózdi napok keretében a Vasvári Sokadalom nevű, egész napos rendezvény kapcsán a könyvheti újdonságok, az ózdi helyi kiadványok sátra mellett egy európai uniós sátrat is felállítottunk, melyet több száz ember látogatott meg. Mindenki vihetett magával különféle tájékoztató kiadványokat, szórólapokat, melyeket a delegációtól kaptunk.

9. Ősszel pedig benyújtottuk pályázatunkat, ezzel a tartalommal, melyet felvázoltam, és most örülünk annak, hogy elnyertük a támogatást, mellyel gyűjteményünket bővíthetjük, főként korszerű dokumentumokkal.

Mi, könyvtárosok tudjuk: nincs olyan gyűjtemény, amely ne szorulna állandó fejlesztésre, bővítésre, különösen a mai világban és ebben a témában. Ugyanakkor azt is tudjuk, hogy a könyvtár egészében értéket képvisel, annak közvetítését szolgálja. Mindezekben túl pedig minőséget jelent, melynek letéteményesei az önmagukat állandóan képező könyvtárosok, ezért is sarkalatos pontja a pályázatnak a könyvtárosok képzése.

Nekem, éppen harminc éve gyakorló könyvtárosnak jó érzés, hogy számítanak ránk, akik ott vagyunk, ott élünk egy-egy település lakói közt. Részesei vagyunk mindennapjaiknak, sokszor látjuk őket felnőtte válni a könyvtár falai közt. És ha megkönnyíthetjük a helyes döntést, amikor eljön az ideje, már segíthetünk abban, hogy a jövő egy élhető jövő legyen.

Bánfalvi Lászlóné igazgató, Városi Könyvtár, Ózd